

Toll Free Number: 16600102999

सहकारी संस्थाका सदस्यहरुको लागि सदस्य शिक्षा सञ्चालन सम्बन्धी परामर्श कार्यक्रम

Date: 2082/12/06 Friday
Time: 11:00 AM

Meeting ID: 978 2459 3472
Passcode: nubl

 National राष्ट्रिय सहकारी बैंक लिमिटेड
Co-operative Bank Limited (NCBL)

सहजकर्ता
किरण खत्री
प्रदेश प्रमुख (कर्णाली प्रदेश)
राष्ट्रिय सहकारी बैंक लि.

1

GMW2026 theme: Smart Money Talks
Global Money Week 2026
#GMW2026
Smart Money Talks

मिति: १६ मार्च - २२ मार्च २०२६

मुख्य उदेश्य:

- वित्तिय साक्षरता बढाउने,
- बचत गर्ने बानी विकास गर्ने,
- सहि लगानी निर्णय गर्न सिकाउने,
- डिजिटल वित्तिय सेवा सुरक्षीत रूपमा प्रयोग गर्न सिकाउने,
- ठगी Fraud बाट बचन सचेत बनाउने

2

आजको
छलफलका
विषयहरू

- सदस्य शिक्षाको परिचय:
- सदस्य शिक्षा: सैद्धान्तिक न्यवस्था
- सदस्य शिक्षाको अपरिहार्यता:
- सदस्य शिक्षाका महत्वपूर्ण पक्षहरू:
- सदस्य शिक्षाका लागी संस्थागत तयारी:

3

सदस्य शिक्षा:

परिचय:

4

सदस्य शिक्षा:

परिचय:

- ❖ सहकारीको वारेमा सदस्यलाई जानकारी दिने प्रकृया.....
- ❖ सदस्यलाई जानकारी, जिम्मेवार, र सकृय बनाउने प्रकृया.....
- ❖ सहकारीको सिद्धान्त, मुख्य मान्यता, सम्बन्धी चेतना अभिवृद्धि गर्ने कार्य.....
- ❖ सदस्यलाई आर्थिक चुनौतीहरूका वारेमा पुर्व सुचित गर्ने प्रकृया.....
- ❖ सदस्य र संस्थाप्रतीको सम्बन्ध बलियो बनाउने संप्रेषण उपकरण.....

साराशंमा भन्नुपर्दा, सदस्य शिक्षा भनेको सदस्यहरूलाई सहकारी सग सम्बन्धीत ज्ञान, सिप, र सोच प्रदान गर्ने एक संस्थागत कार्यक्रम हो, जसले सदस्यलाई जानकारी गराउदै, उत्तरदायी र सकृय सहभागीता हुने कार्यलाई जोड दिन्छ ।

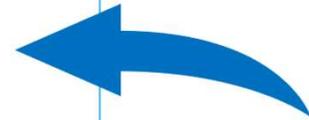
5

सहकारीको सिद्धान्तमा सदस्य शिक्षा:

सहकारीका आधारभुत सिद्धान्तहरू

- १.स्वेच्छिक तथा खुला सदस्यता
- २.सदस्यद्वारा लोकतान्त्रीक नियन्त्रण
- ३.सदस्यहरूको आर्थिक सहभागीता
- ४.स्वायत्तता र स्वतन्त्रता
- ५.शिक्षा, तालिम र सुचना
- ६.सहकारीहरू विच सहकार्य
- ७.सामुदायीक चासो

6

राष्ट्रिय सहकारी नियमन प्राधिकरणको निर्देशनः

NCRA

मापदण्डः

२०८२।०२।०६

परिच्छेद ८: सदस्य संरक्षण सम्बन्धी व्यवस्था

८. संस्थाले नयाँ सदस्य बनाउनुपूर्व तथा ऋण लगानी पूर्व वित्तीय साक्षरतासम्बन्धी अभिमुखीकरण प्रशिक्षण प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनुपर्नेछ ।

7

राष्ट्रिय सहकारी नियमन प्राधिकरणको निर्देशनः

सहकारी विभागको

एकिकृत निर्देशनः

२०८२।३।३२

१. नयाँ सहकारी संस्था गठन तथा दर्ताका लागि आवेदन दिने सबै व्यक्तिले अनिवार्य रूपमा पूर्व सहकारी शिक्षा लिएको हुनुपर्नेछ। दर्ता भई संचालनमा रहेको संस्थाको सदस्य बन्ने व्यक्तिले समेत अनिवार्य रूपमा पूर्व सहकारी शिक्षा लिएको हुनुपर्नेछ।
२२. संस्थाको विषयमा यथार्थ नबुझी आफन्त, नातागोता वा बजार प्रतिनिधिको मात्र विश्वासमा परेर सदस्य बन्ने, बचत जम्मा गर्ने, ऋण लिने र धितो जमानत दिने लगायतका कार्य गर्नु गराउनु हुँदैन।
२८. सहकारी संघसंस्थाहरूले आफ्ना सदस्यहरूलाई वित्तीय साक्षरता र सामाजिक उत्तरदायित्वका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्नुपर्नेछ।

8

साक्षरता दरको अवस्था:

१५ औं
योजनाको
उपलब्धी

१७. आबधिक योजना कार्यान्वयन - आयोगबाट स्वीकृत पन्ध्रौं योजनाले राखेका अपेक्षित सूचक तथा उपलब्धिको स्थिति निम्नानुसार छः

क्र.सं.	सूचक	आधार वर्ष (२०७५/७६)	२०८०/८१ सम्मको लक्ष्य	२०७९/८० को यथार्थ उपलब्धि	२०८०/८१ सम्मको अनुमानित उपलब्धि
१	वार्षिक औसत आर्थिक वृद्धिदर (प्रतिशत)	६.८	१०.३	२.३	३.५
२	कृषि क्षेत्रको वार्षिक औसत वृद्धिदर (प्रतिशत)	४.८	५.८	२.७	३.०
३	उद्योग क्षेत्रको वार्षिक औसत वृद्धिदर (प्रतिशत)	१२.२	१४.६	१.४	१.२
४	सेवा क्षेत्रको वार्षिक औसत वृद्धिदर (प्रतिशत)	७.९	१०.७	२.४	४.५
५	वार्षिक औसत मुद्रास्फीति (प्रतिशत)	४.६	६.०	७.७	६.०
६	प्रतिव्यक्ति राष्ट्रिय आय (अमेरिकी डलरमा)	१०४७	१५९५	१४०५	१४५६
७	गरिवीको रेखामुनिको जनसङ्ख्या (प्रतिशत)	१८.७	९.५	२०.३	२०.३
८	मानव विकास सूचकाङ्क	०.५७९	०.६२४	०.६०१	०.६०९
९	अपेक्षित आयु (जन्म हुँदाको समयमा, वर्ष)	६९.७	७२.०	७१.३	७१.६
१०	स्वास्थ्यको गुणवत्ता (प्रतिशत)	९९	९९	९९	९९.०
११	साक्षरता दर (५ वर्ष माथि, प्रतिशत)	५८	९५	७६.२०	७८.०
१२	विद्युत उत्पादन (जडित समता, मेगावाट)	१२५०	५८२०	२९६२	२९६२
१३	विद्युतमा पहुँच प्राप्त परिवार (प्रतिशत)	८८	१००	९६.७	९८

9

सदस्य शिक्षा:

सहकारी
संस्थामा शेयर
सदस्य भनेको
??

10

सदस्य शिक्षा:

अपरिहार्यता:

सदस्यको दृष्टिकोणबाट:

- सहकारी के, किन कस्का लागी हो भन्ने बुझ्न सहयोग गर्दछ,
- बचत किन गर्ने, कसरी गर्ने, भन्ने समझदारीको विकास हुन्छ,
- ऋणको सहि उपयोग गर्न सिकाउछ,
- सदस्यको अधिकार, भुमिका तथा जिम्मेवारी बारे बुझि, सकृय सहभागीता बढाउन सकिन्छ,
- घरपरिवारको आर्थिक योजना बनाउन सहयोग गर्दछ,
- सहकारी संस्थको नेतृत्व चयन गर्दा विवेकपूर्ण निर्णय गर्न सक्दछन्,
- सहकारी संस्थाले प्रदान गरिरहेका सेवा सुविधा को पृष्ठपोषण दिनका लागी,
- सहकारी क्षेत्र प्रति फैलीने अफवाह आफु विश्वस्त हुन्छन ।

11

सदस्य शिक्षा:

अपरिहार्यता:

सहकारी संस्थाको दृष्टिकोणबाट:

- सदस्य सचेत हुदा संस्थाको पारदर्शीता र जवाफदेहितामा वृद्धि हुन्छ,
- ऋणको भाखा नाघ्ने क्रम न्युन हुन सक्दछ,
- साधारण सभा, विभिन्न अर्न्तकृया कार्यक्रममा सहभागीतामा वृद्धि हुन जान्छ,
- दिर्घकालीन रूपमा संस्थाको विश्वास, साख र दिगोपनामा सहयोग पुग्छ,
- संस्थाको बचत तथा ऋणका कार्यक्रमहरू प्रभावकारी पालनाका लागी प्रोत्साहन गर्दछ,
- समग्र आर्थिक गतिविधिमा संकुचन आउदा पनी सदस्यहरूको सकृयतामा फरक आउदैन,
- संस्थाको समग्र कार्यक्षेत्र भित्र आर्थिक अनुशासन कायम गर्न समेत मद्दत गर्दछ ।

12

सदस्य शिक्षा:

हाम्रो
अभ्यास
के छ ??

१. सहकारी संस्थामा शिक्षा उपसमिति बनाउनु भएको छ ?
२. वार्षिक रूपमा यती प्रतिशत सदस्यलाई सदस्य शिक्षा दिनेछौ भन्ने योजना गराउनु भएको छ ?
३. सदस्य शिक्षा मासीक वा त्रैमासीक नियमित गर्ने अभ्यास छ ?
४. प्रत्येक वर्ष सदस्य शिक्षा कार्यक्रम सम्पन्न पछि आगामी दिनमा सदस्य शिक्षामा छुटाउन नहुने कुराहरूको सुचि बनाउने गर्नु भएको छ ?
५. र, सदस्य शिक्षा कार्यक्रम गर्दा स्थानिय भाषाको प्रयोग गर्नुहुन्छ ?

13

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

१. वित्तिय शिक्षा

२. सहकारी शिक्षा

३. पृष्ठपोषण, सुभावा संकलन

समय

३ देखी ४

घण्टा

14

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरूः

१. वित्तिय शिक्षा

15

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरूः

१. वित्तिय शिक्षा

सदस्यलाई बचत, ऋण, सापटी, बिमा, वित्तिय लक्ष्य निर्धारण, लगायत विषयको उचित व्यवस्थापन गर्न सिकाउने कला, सिप, अवधाराणा लाई नै वित्तिय साक्षरता भनिन्छ ।

बचत

ऋण

पारिवारीक बजेट निर्माण

डिजिटल साक्षरता

16

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरूः

बचत व्यवस्थापन

आवश्यकता र चाहना

- बचतको परिचयः
- बचत गर्नुपर्ने कारणहरूः
- बचत गर्ने विधिहरूः
- बचत गर्दा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूः

17

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरूः

पैसाको
महत्व

18

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

ऋण व्यवस्थापन

- ऋणको परिचय:
- बचत र ऋण बिचको भिन्नता:
- ऋण लिदा बुझ्ने पने कुराहरू:
- समयमा नै ऋण तिर्ने प्रभावकारी उपायहरू:

19

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

हाम्रा सदस्य यसरी
पनी सोचुहुन्छ है ।

20

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

परिवारिक बजेट निर्माण

- पारीवारीक बजेट को परिचय:
- पारीवारीक बजेटको महत्व :
- वित्तिय लक्ष्य र पारिवारीक बजेट बनाउने तरिकाहरू:

21

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

पारिवारिक बजेटको नमूना

पारिवारिक बजेट			
		महिना:	
आम्दानीको स्रोत	रकम	खर्चको स्रोत	रकम
परिवारका सदस्यको रोजगारी		खाद्यान्न	
कृषि		छोराछोरीको शिक्षा	
लगानी		स्वास्थ्य उपचार	
घरभाडा		यातायात	
		घरभाडा	
		लत्ता कपडा	
		भैपरी आउने	
		मनोरञ्जन	
		ऋण भुक्तानी	
		अन्य	
कुल आम्दानी (क)		कुल खर्च (ख)	
बचत/ऋण (कुल आम्दानी (क) - कुल खर्च (ख))			

22

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरूः

डिजिटल प्रविधि साक्षरताः

- सुरक्षीत डिजिटल कारोवार बारे जानकारी,
- डिजिटल भुक्तानीमा माध्यमबारे जानकारी,
- डिजिटल ठगीबाट बच्ने उपायबारे जानकारी

23

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरूः

२.
सहकारी
शिक्षा

24

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

२. सहकारी शिक्षा

- सहकारी सञ्चालन प्रकृया, अन्य संस्था भन्दा आफ्नो सहकारी कसरी फरक छ भनेर आफ्ना संस्थामा आवद्ध सदस्यहरूलाई सरल तरिकाले बुझाउने शिक्षा लाई नै सहकारी शिक्षा भनिन्छ ।
- सदस्यको सकृयताका लागि र दिगो संस्थाको प्रमुख आधार नै शिक्षित सदस्य हो

सहकारी भन्ने
वित्तिकै के
सम्झनुहुन्छ ?
#Trending

❖ सहकारी अर्थ, अवधारणा, परिचय:

❖ सहकारी सिद्धान्त, मुल्य मान्यता तथा उत्तम अभ्यास

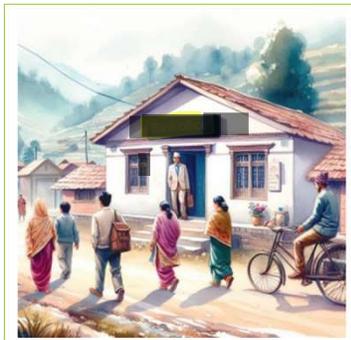
❖ हाम्रो सहकारीको सक्षिप्त परिचय:

25

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

❖ सहकारी अर्थ, अवधारणा,

समान आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक आवश्यकता तथा आकांक्षाहरूको परिपूर्ति संयुक्त स्वामित्वमा आधारित तथा प्रजातान्त्रिक तवरले नियन्त्रित व्यवसायिक संगठन मार्फत गर्ने चाहना राखी स्वेच्छिक रूपमा गठित एकत्रित व्यक्तिहरूको स्वायत्त संगठन नै सहकारी हो ।

(आई.सि.ए)

- ❖ सहकारीको अर्थ, अवधारणा, ऐतिहासिक सुरुवातको परिचय
- ❖ सहकारीका सिद्धान्त तथा मुल्य मान्यताहरू
- ❖ समाजका अन्य वित्तीय संस्था भन्दा सहकारी प्रणालीको फरक

26

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

सहकारी

❖ हाम्रो सहकारी संस्थाको संक्षिप्त चिनारी:

- ❖ सहकारी संस्थाको परिचय, उदेश्य, संस्थागत उदेश्यहरू
- ❖ सहकारी संस्थाको बचत तथा ऋण कार्यक्रमहरू,
- ❖ सहकारी संस्थाका अन्य सेवाहरू
- ❖ सहकारी संस्थामा सदस्यको भुमिका तथा कर्तव्यहरू

27

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

३.

पृष्ठपोषण तथा
सुभावा संकलन

28

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

३. पृष्ठपोषण तथा सुभाव संकलन

सुभाव तथा पृष्ठपोषण संकलन, संस्थाले प्रभावकारी सेवा प्रवाह गर्नका लागि तथा सेवाको स्तरीयता अभिवृद्धि गर्ने महत्वपूर्ण औजार हो ।

सदस्य सेवा
स्तरोन्नतीका लागि

सुशासनका लागि

सदस्यको संस्थाप्रती अपनत्वका
लागी

29

सदस्य शिक्षाका :महत्वपूर्ण पक्षहरू:

के के गर्ने त ??

- ❖ सुभावहरू संकलन गर्ने,
- ❖ सुभावहरूको अभिलेखीकरण गर्ने,
- ❖ मुल्यांकन तथा संशोधनका लागि आवश्यक प्रकृया अवलम्बन गर्ने,

30

सदस्य शिक्षाका लागि संस्थागत तयारी:

- संस्थामा शिक्षा उपसमिती को भुमिका, जिम्मेवारी स्पष्ट गराउने,
- वार्षिक कार्ययोजनामा, तालीमको विस्तृत योजना निर्माण गर्ने
- स्रोत साधन छुट्याउने,
- विशेष गरी संस्थाको नेतृत्व तथा उच्च न्यवस्थापन समुहबाट शिक्षा तालिमको सहजीकरण गर्ने,
- आन्तरीक प्रशिक्षक (सञ्चालक समिति तथा कर्मचारी) को क्षमता अभिवृद्धिका लागि वित्तिय साक्षरता सम्बन्धी TOT तालिमहरूको योजना बनाउने
- साक्षरता कार्यक्रमहरूको नियमित अनुगमन, मुल्यांकन गर्ने,
- सदस्यहरूको ज्ञान न्यवहार तथा आर्थिक सहभागीतामा आएको प्रभावकारीता वारे अध्ययन पनी गर्ने ।

31

सम्पूर्णमा धन्यवाद जय सहकारी

THANK
YOU

किरण खत्री

प्रदेश प्रमुख (कर्णाली प्रदेश)

राष्ट्रिय सहकारी बैक लि.

Kiran@ncbl.coop,

9851138979, 083-525229

32